

Un 'pacte' amb l'entusiasme, sisplau

Dij, 19/06/2014 per Ramon Bassas

[Roba estesa](#)

Article, una mica llarg, publicat al núm. 232 de la revista [Quaderns de Pastoral](#) (Centre d'Estudis Pastorals, Barcelona, I- 2014) dins el monogràfic "L'hora de Catalunya, Aportacions eclesials al debat".

Per mi, el principal avantatge que té el procés independentista és també el seu principal perill. Avui, a Catalunya, el relat de la independència és l'únic que genera esperança i il·lusió, l'únic amb atractiu suficient per enfrontar-nos als problemes que vivim i el més fresc per superar un *statu quo* que té símptomes evidents de degast. No som pocs, però, els que el trobem simple, i sovint trampós, però he de dir que se'ns queda la cara de pobre desgraciat que no s'apunta a la festa. Ens agradaria compartir amb els nostres conciutadans aquesta alegria i per res del món voldríem ser el típic esgarriacries i, encara menys, l'exèrcit de resistència de l'*statu quo*. Hi ha, en aquest país, moltes coses a canviar, encara, moltes coses que no ens agraden gens, inclosa la nostra relació amb la resta d'Espanya, però, i aquí hi ha bona part del problema, les alternatives que proposem semblen cremades, pròpies del passat, no creïbles, inútils. I gens engrescadores.

No sé si haurem de fer, doncs, com proposava Sèneca, aquell inventor de l'autoajuda. "M'estimo més moderar les meves alegries que reprimir els meus dolors" ([De vida beata](#), 25), deia, recelós dels excessos d'entusiasme. En realitat, a mi m'agradaria pactar amb l'alegria, perquè en moltes coses hi coincidim. Però molt em temo que parlem de dos plans diferents i que un d'ells, el de les *tècniques* de la política, és posat al sac de les coses que s'han de llençar. M'explico. Per mi la pregunta no és si *ens mereixem* o no ser independents, o si hi tenim dret, sinó una de més banal: si *ens convé*. És una pregunta política, doncs, pels que pensem que la política consisteix en governar la contingència i no en planificar els ideals, partir del que tenim i no del que volem, tot i que em temo que cada vegada som menys. Ep, la contingència es governa amb ideals, no ens enganyem, però el punt de partida és ella i no aquests darrers.

En això no hi he arribat sol. Sóc nascut al segle XX, al terç que va veure fracassar els grans relats, com diuen els que hi entenen. La democràcia, de fet, és la constatació de l'inevitable fracàs d'un relat que pretengui explicar-ho tot i que prevalgui damunt dels altres. De manera que, d'una manera o altra, hi conviuen, s'enfronten, passen pel sedàs de governar... i la seva prevalença (que no domini absolut, en principi) es dirimeix a través d'un sistema que té poc a veure amb la raó: la majoria. O els vots. Ara, m'estimo més aquesta imperfecció que la millor de les perfeccions que em venguin.

Doncs bé, em temo que el resultat d'anys de democràcia hagi provocat també algunes decepcions. Una d'elles, per no estendre'm, correspon a la feblesa dels relats passats pel seu sedàs. D'aquí, deia, que les alternatives a l'entusiasme independentista, que pretén inaugurar una 'nova era', siguin tan febles. Ara bé, si una cosa ens hauria d'ensenyar la història és que tot relat té peus de fang, tota

proposta de 'nova era' haurà de passar per la contingència present, i que és mentida que la realitat es pugui explicar de forma tan simple. Un pacte, doncs, entre l'entusiasme independentisme i els que pensen com jo podria ser: "dóna'm una mica d'alegria, fem més creïbles i engrescadors els projectes "possibilistes", ajuda'm a treure'ls-hi la pols (o la por), ensenya'm els camins que has trobat en què segur que podem coincidir... i, a canvi, fes política. Aprèn que tard o d'hora hauràs de pactar, de 'rebaixar' plantejaments, d'atendre àmbits en els quals no tens cap resposta". A més, em temo que la solució a l'atzucac actual passa per la política, per a la qual els polítics catalans i espanyols s'hauran d'arremangar i enfrontar-se a les opinions públiques "escalfades", i no per l'èpica.

Tampoc no ho dic sol, això. El Consell Assessor per a la Transició Nacional, l'òrgan del Govern Mas que estudia com haurem de ser independents, i gens sospitós de *quintacolumnista*, va admetre ([Europa Press](#), 20.12.2013) que una Catalunya independent no és viable si no estableix l'endemà mateix de ser-ho relacions profundes de cooperació amb la resta d'Espanya (fins i tot proposa incorporar-hi Portugal i Andorra), compartint despesa en la prestació de determinats serveis públics. Els *think-thank* europeus (per exemple, [Gold Mercury](#), febrer 2014) adverteixen dels riscos d'aïllament polític i econòmic i de conflicte intern si ens independitzem. Un senyor que vaig trobar al barber, que és l'únic que té penjada l'estelada al seu bloc, em reconeixia que "ara es tracta de demanar deu perquè et donin cinc". Aquest pas, doncs, és inevitable. I no sé si coincideix exactament amb les expectatives dels centenars de milers de catalans que omplien la Via Catalana el passat onze de setembre, sí, però, en les del senyor de cal barber.

Per preservar el diàleg i l'entesa al nostre país, doncs, la meva proposta passa pel retorn a la política, els que són massa lluny, i per sacsejar els que no participem d'aquest entusiasme perquè se'ns desperti, se'ns encomani. Entusiasme pel nostre país, sí, clar, però també per la mena de país que voldríem, independent o no.

I què hi pot fer, l'Església?

Ignoro, sincerament, com podem contribuir, des de l'Església, a la millora d'aquest clima. Un amic meu, catòlic, diu que resant ja faria prou. Ho diu una mica preocupat pels resultats de la vocació post-conciliar de preocupar-se per "les coses del món", que ha portat a molts cristians a abandonar l'Església, la que parla d'un Regne "que no és d'aquest món". Ho exemplifica molt bé l'exconseller Quim Nadal en un dels seus últims llibres: "tota la lògica de la importància de l'home, i de la vida, tots els intents d'encarnar la religió en la vida dels homes i en els seus problemes i contradiccions, ens portava a una realitat diferent, a un enfocament més racional de les coses i menys lligat a la fe" ([Fent tentines per la vida](#), 2013, pp. 145-146). Així que algunes benintencionades iniciatives de fer incrementar la consciència nacional, o de contribuir "a la llibertat" de Catalunya des de l'Església acabin oblidant el lloc de la fe.

Un altre gironí, el periodista Antoni Puigverd, en una magnífica conferència als capellans de la seva diòcesi el 2008 ([Revista VIA](#), 2009, pp. 197 i ss.) ho explicava més pausadament. I afegia l'exemple que va llegir a la revista *Chiesa*, que es preguntava sobre la crisi de creients al bisbat de Bolonya. En realitat, sempre que es parlava de l'Església es feia positivament, i sempre lligat als seus valors i accions socials. Van veure que, per tant, només es parlava de l'Església, i bé, quan coincidia amb els valors dominants de l'esquerra governant. "Es parla de l'església

només en el cas que concordi amb els valors polítics i ideològics de la cultura dominant en aquella zona. Mai no es parla de l'església per ella mateixa. Pels valors propis, religiosos, espirituals", diu Puigverd, que reflexiona sobre si això no és el que va passar amb la militància de tants i tants cristians, com a tals, en l'antifranquisme polític i cultural. "Naturalment, en un moment donat del procés, molts abandonaven l'Església i directament s'apuntaven a les causes polítiques, socials i culturals". En algun article, el mateix escriptor alertava que el decantament de l'Església espanyola a l'activisme de dretes podia portar a una situació similar, però d'aquest altre signe.

Doncs bé, no tan sols per supervivència, sinó perquè no li toca, penso que l'Església hauria d'abstenir-se a entrar per aquí. El seu paper no és, ni de bon tros, aquest. I quan dic Església no vull dir tan sols els bisbes. Trobo que no s'escau crear grups de "cristians per la independència" (quin és l'objecte d'aquesta frase, Crist o la independència?), ni prestar els locals per fer-hi activitats independentistes (per sort, no cal que ningú s'amagui, a l'hora de fer activitat política), ni fer sonar les campanes quan munten cadenes humanes. Per més que s'apel·li a la Doctrina Social de l'Església (ja que a l'Evangeli, curiosament, no se'n parla, de Catalunya), doctrina que inclou el dret dels pobles i les nacions com a un dels drets humans ([Compendi de la Doctrina Social de l'Església](#), 2005, p. 86), també és cert que enlloc diu que exercir aquest dret sigui el mateix que proclamar la independència. O que sigui superior al que plana pel conjunt del text, l'opció preferencial pels pobres -no només els pobres catalans, per cert- per la qual no he vist cap Assemblea Nacional que convoqui cadenes humanes ni demani tocar campanes. El lloc de dir què ens convé i què no, com deia, és el de la política. Per a la política no dic pas que s'hagi d'excloure la veu de l'Església, sinó que els que som cristians hem de tenir molt clar on s'acaba aquesta veu i comença la de la nostra opció parcial, partidista, és a dir, política. Al Cèsar, el que és del Cèsar.

Quin és el seu lloc, doncs? Sí que trobo que té un paper, en primer lloc, en la capacitat de creació de vincles comuns que pot crear la mateixa Església, tot i que també la tingui en crisi. Les parròquies, o Caritas, són un bon sensor dels neguits de la gent; les escoles cristianes una bona oportunitat per fer sentir tothom "ni jueu, ni grec, ni circumcís ni incircumcís, ni bàrbar ni escita, ni esclau ni amo" ([Col. 3, 11](#); suposo que és la millor definició de "laic" que s'ha fet mai), per si de cas idolatrem la nostra pàtria; força religiosos (i religioses) són, curiosament, líders del pensament crític... Aquesta capacitat de crear vincles, i de fer-ho més enllà de les fronteres "naturals", és una de les coses que pot fer l'Església, on hi acudim, en principi, col·lectivament.

Permeteu-me que faci una breu referència personal, aquí. Jo sóc una mica "raro" perquè, a diferència de la majoria dels meus contemporanis, he participat activament a l'Església i a la política, en un partit. En el primer cas, ja "hi era", com si diguéssim, tot i que considero que he fet un procés personal de redescoberta que, entre d'altres, ha passat pels moviments. En el segon cas, m'hi vaig apuntar, sobretot perquè no suportava la hipocresia de pensar una cosa i no intentar dur-la a terme. En tots dos casos ja m'imaginava, i de fet ho buscava, que trobaria gent molt diferent a mi o al meu entorn. I que alguns m'agradarien i altres no m'agradarien gens. Bé, doncs potser el millor que he trobat en ambdós llocs són, precisament, aquestes persones, les seves vides, les seves històries, la seva companyia, el seu mestratge. Els vincles que hi he establert.

Doncs bé, la crisi de les “estructures d’acollida”, que són les que “administren els processos de transmissió i de comunicació que permeten el pas de la *vida* a la *vida humana*” (vegeu Lluís Duch, *Religió i comunicació*, 2010, pp. 117 i ss.) porten associada una desvinculació brutal dels individus (que el sociòleg Zygmunt Bauman ha estudiat tan bé en els seus llibres) i, per tant, la seva resituació com a “llocs de vincle” en la societat contemporània pot esdevenir, alhora, tant refugi contra la intempèrie com escola de relacions humanes. Duch només veu possible aquesta resituació a través del testimoniatge, sigui dit de passada. Catalunya no és exempta d’aquests processos, i l’auge independentista no n’és aliè. L’Església, dic, pot oferir vincles ciutadans i bons testimonis. És a dir, redescobrir les persones i el que ens hi vincula, que no s’acaba pas amb la nació que compartim.

Sí, tot això i, com deia el meu amic, resar. O sigui, trobar de tant en tant la intimitat amb Jesucrist, que ens buida del més banal i ens assenyala el camí del cor, el de l’altre (encara que l’altre sigui samarità, vull dir, espanyol), que sempre va bé. Aquesta és l’altra gran aportació que podem fer com a cristians, doncs, la de viure en intimitat amb Jesús.

Ja sé que això és molt poc concret i que sembla que me’n vagi per les branques, però no em sembla tan clar. En definitiva, crec que es tracta d’intentar posar l’èmfasi en la profunditat de l’experiència humana, que els creients atribuïm a Déu. En veure-hi més enllà, o a vegades més ençà, de les coses que se’ns presenten, ens passen o fem. En engruixir la qualitat de les relacions humanes, també. En prestar atenció, la principal atenció, en aquells que menys pinten. També en el moment convuls que viu Catalunya, clar. Que també és ple de banalitats i oblitats, ple d’anyells d’or i superficialitats, sense cap protagonisme dels més exclosos. Ple de soroll, també, i sense traça en experiències interiors que no sigui pagant i passant pel metge. Jesús i la seva experiència són una obertura cap aquí. Cap el sentit.

Fa poc vaig assistir a un funeral on la creu havia estat substituïda per l’estelada, el cel per la Catalunya independent i la vida per la causa. I el dolor en dissimul de dolor, en la seva extirpació. No exagero. Hi ha, doncs, el risc que acabem creient en “qualsevol cosa”, com deia Chesterton, si els creients no ens prenem creure massa en sèrio, em temo.

I, finalment, l’experiència de Jesús, que és el principal motiu d’existència de l’Església, ens ha d’ajudar a estimar el fracàs, la fragilitat dels apòstols, el temple que cau. Sento sempre amb l’ai al cor les proclames de triomf. El triomf no existeix. Com saben bé els futbolistes, és pura vanitat. Diumenge que ve, o la lliga que ve, començaran de nou de zero i les copes serviran tan sols per a la nostàlgia, o l’esperó. Veig, doncs, amb recel, quan els independentistes criden que “guanyarem” perquè exactament no sé què volen dir. I, sobretot, quin camí hi duu, cap allà, i si tinc ganes de recórrer-lo. Jo no sóc teòleg ni res que s’hi assembli i ara diré una burrada, però perdoneu-me: La història de Jesús és la història d’un fracàs, del fracàs de la realització total del Regne en els paràmetres humans, del fracàs d’encotillar l’amplitud de Déu en els marges de la nostra contingència. I del fracàs, de la creu, d’aquesta amarga experiència del ‘tast’ de Déu, en surt la Pasqua, el desig de tota l’experiència de Déu.

Les expectatives posades en la independència de Catalunya em fan pensar en l’excés d’expectativa que posem en moltes altres coses, ignorant la seva intrínseca

limitació, i divinitzant l'objectiu, per més bo que sembli. Em val la tant independència de Catalunya com la revolució bolivariana. Deixem, com deia, les coses del Cèsar pel Cèsar, en la limitada, pobra, interessada però necessària política. En ella, que es noti que som cristians per la profunditat i qualitat del tros de vida que hi invertim, no pas per res més, que Déu-n'hi-do. I alimentem-nos del vast espai de Déu gràcies a l'oportunitat de Jesús, que viu i regna pels segles dels segles, i més que Catalunya a l'espai, [segons](#) el ministre Margallo, amén.